

U Bujama je 8. veljače 1992.g. Skupština Talijanske unije usvojila tri «poduzetnička» projekta koji su «trebali biti temelj mogućoj budućoj financijskoj autonomiji manjine» (kako navodi «La Voce del Popolo» 2. ožujka 1992.g.), tj.:

- «Tehnološka obnova Izdavačke kuće EDIT iz Rijeke» (usvojeno sa 41 glasova «za» i 1 uzdržanim);
  - osnivanje Jadranske Informativne Agencije (Agenzia Informativa Adriatica – AIA) d.o.o. sa sjedištem u Koprju (usvojeno sa 41 glasova «za» i 1 uzdržanim); i
  - osnivanje CIPO d.o.o. sa sjedištem u Puli (usvojeno sa 25 glasova «za» od 42 glasača).
- Skupština Talijanske unije je 14. srpnja 2001.g. usvojila društveno-ekonomsku inicijativu za realizaciju «Vinskog podruma u Brtonigli».

To su, u suštini, glavni društveno-ekonomski projekti usvojeni financiranjem i investicijom talijanskim javnim sredstvima da bi se stvorio ekonomski temelj talijanske nacionalne zajednice u Hrvatskoj i Sloveniji.

U svezi tih projekata, Skupština Talijanske unije:

- 9. listopada 2006.g. u Vodnjaju je usvojila «Odluku o ovlaštenju ustupanja udjela koje ima društvo Finistria d.o.o. iz Rijeke u poduzeću Otium d.d. iz Brtonigle» (Vinski podrum Brtonigla);
- 16. srpnja 2007.g. u Umagu usvojila je odluku kojom se daje «Pristanak na ustupanje stroja za tiskanje Rockwell – Super Community vlasništvo Novinarsko-izdavačke kuće EDIT iz Rijeke dioničkom društvu Novinarsko-izdavačke kuće Novi list iz Rijeke»;
- 16. srpnja 2007.g. u Umagu usvojila je odluku «o prenamjeni Centra za informatiku, programiranje kadrova i profesionalnu orijentaciju iz Pule, CIPO d.o.o. od trgovačkog društva u neprofitnu instituciju».

Smatramo da treba iznijeti neka razmatranja o pojedinim projektima i očekivanim/(ne)realiziranim rezultatima.

Novinarsko-izdavačka kuća EDIT iz Rijeke

6. ožujka 1992.g. u Piranu, pri potpisivanju Ugovora u svezi inicijative «Tehnološka obnova Izdavačke kuće EDIT iz Rijeke», ondašnji predsjednik Izvršnog odbora Talijanske unije, Maurizio Tremul, izjavio je novinarima da «na nama preostaje da na najbolji način upravljamo mogućnostima koje nam nudi zemlja porijekla».

Danas, nakon 15 godina od potpisivanja ugovora, pitamo se da li je projektom upravljano na najbolji način. Da li je bilo pozitivnih ili negativnih ishoda Izdavačke kuće i za cijelu talijansku nacionalnu zajednicu? Da li su početni ciljevi realizirani ili ne? Da li je «projekt obogatio ekonomsku subjektivnost talijanske nacionalne zajednice» kao što je tvrdio zastupnik sunarodnjak u slovenskom parlamentu, Roberto Battelli, nakon sjednice Skupštine Talijanske unije (Buje, 28. veljače 1992.g.) koja je bila usvojila projekt?

Po mom mišljenju ta investicija u iznosu od 6.500.000.000 starih lira (više od 3,2 milijuna eura), koja je trajala deset godina (odnosno 11 godina i 6 mjeseci), nije proizvela željene efekte, već suprotno. Stiče se dojam da je velika investicija osigurala besplatnu tiskarsku uslugu za dnevne novine «La Voce del Popolo» sa svojim priložima i godišnju naknadu za podnajam i pokretanje kupljenog tiskarskog stroja; investicija koja umjesto da služi za kupnju novog tiskarskog stroja upotrijebljena je za pokriće tekućih troškova Izdavačke kuće. Uložilo se više od 3,2 milijuna eura, tiskao se besplatno dnevni list «La Voce del Popolo» sa svim njegovim priložima tijekom 11 i pol godina, i to će se moći i slijedeće 2 i pol godine. Izdavačka je kuća imala prihode od 1.900.000,00 DEM (190.000,00 DEM godišnje za 10 godina, odnosno cca 95.000,00 eura godišnje tijekom 10 godina, tj. cca 950.000,00 eura) koje je koristila za pokrivanje tekućih

izdataka, a mi nismo više vlasnici ničega. Počevši od 2010.g. morat ćemo platiti tiskarsku uslugu koja, na temelju podataka koje smo dobili, iznosi preko 60.000,00 eura godišnje. Ako približno izračunamo, odnosno da je svih ovih godina Izdavačka kuća plaćala tiskarske usluge trećim osobama (60.000,00 eura za 10 godina je 600.000,00 eura) zasigurno bi bili potrošili/uložili znatno manje od onoga što je učinjeno, a mi se opet nalazimo na početku, odnosno bez tiskarskog stroja. Stoga, investirajući više od 3,2 milijuna eura dobili smo povrat od cca 1.790.000,00 eura (950.000,00 eura za najam tiskarskog stroja + 600.000,00 eura za tiskarske usluge + 240.000,00 eura za tiskarske usluge za razdoblje 2006.-2009.) u razdoblju od 14 godina, ali ostali smo bez tiskarskog stroja! Izračun je približan, ali ne do te mjere da ispadne udvostručen da bi investicija ispala minimalno zadovoljavajuća.

Usvajanjem odluke o suglasnosti ustupanja tiskarskog stroja u vlasništvu EDIT-a iz Rijeke Novom Listu iz Rijeke, postavlja se pitanje: što će se dogoditi 1. siječnja 2010.g.? Počevši od 2010.g. EDIT će morati platiti preko 60.000,00 eura godišnje, a možda i mnogo više (moguće da će se do tada cijene povećati) kao cijenu tiskarskih usluga dnevnih novina «La Voce del Popolo» i priloga, te skladištenje papira. Bit će stalnih i sigurnih prihoda za pokriće cijene tih usluga bez korištenja redovnih prihoda koji su već upotrijebljeni za redovne rashode, u kojima danas ne spada cijena tih usluga? Novi financijski rashodi bit će pokriveni novim financijskim prihodima ili u sklopu sadašnjih prihoda smanjenjem ostalih rashoda? Realizacija tih novih prihoda predviđena je financijskim sredstvima koji se temelje na Zakonu 19/91 i njegove dopune, ili redovnim sredstvima putem Talijanske unije-Narodnog sveučilišta iz Trsta, ili financijskim sredstvima Zakona o štampi u inozemstvu, ili drugo?

Ali to nije sve. U raspodjeli financijskih sredstava na temelju Zakona 193/04 (financiranje 2007. i prenamjena sredstava Zakona 19/91 i njegove dopune) koju je usvojila Skupština Talijanske unije 16. srpnja 2007.g. u Umagu, za EDIT iz Rijeke osiguravaju se 1.397.861,28 eura (točke 3.3. i 7.3. «Programiranje aktivnosti»).

Imajući u vidu da:

- na temelju odluke Skupštine Talijanske unije (na svom 15. redovnom zasjedanju u Poreču 22. travnja 2006.g.) EDIT-u je dodijeljen iznos od 444.205,00 eura (za realizaciju godišnjeg ciklusa od 11 novinarskih mjesečnih priloga, zajedno s dnevnim novinama «La Voce del Popolo»), od raspodjele financijskih viškova, kamata i nekorištenih sredstva na 31. prosinca 2005.g. po Zakonu 19/91 i njegove dopune;

- godišnje, zahvaljujući Sporazumu Radin-Sanader, EDIT-u dodjeljuje se milijun kuna više u zadnje 4 godine u sklopu redovnih financijskih sredstava Hrvatske države;

- bez ulaženja u suštinu značajnih inicijativa koje će se financirati, pitam se i pitam čitatelje: do kada i do kojeg iznosa treba stići raspoznajući financijske izvore i sredstva za saniranje i ponovno lansiranje naše Izdavačke kuće?

Mislim da bi bilo više nego shodno dobiti od Izdavačke kuće detaljan Izvještaj o poduzetim i realiziranim aktivnostima «Plana sanacije i ponovnog lansiranja EDIT-a», o postignutim i nepostignutim ciljevima, kao i o današnjem «zdravstvenom stanju» institucije. Sve to da bi se procijenilo da li je naša akcija u korist ustanove, posljednjih godina, imala ili ne pozitivne ishode te da li je imala ili ne potrebne kratkoročne ili kratko-srednjoročne uvjete radi održavanja i razvijanja, ponovnog lansiranja institucije, ili postupamo samo kao «vatrogasci» da bi dozvolili ustanovi da preživi?

Ukratko, da li su znatna financijska sredstva (naravno ima i drugih koje nisam spomenuo), upravljana na opisan način, proizvela rezultat koji je predviđen usvajanjem «Plana sanacije i ponovnog lansiranja» ili ne? Ako rezultat nije zadovoljavajući, što moramo ili možemo još učiniti

i koliko je još finansijskih sredstva potrebno da bi se moglo reći da je rezultat postignut?

U sklopu te točke dnevnog reda Skupštine Talijanske unije, koja se održala 16. srpnja 2007. u Umagu, nažalost (barem po članku objavljenom u «La Voce del Popolo» 18. srpnja 2007.g.) nitko od prisutnih vijećnika nije postavio pitanja, nije pitao za Izvještaj o inicijativi «Tehnološke obnove naše Izdavačke kuće» (u svezi postignutih i nepostignutih ciljeva, te o odgovornostima), nitko nije imao što reći ili pitati; očito je svim prisutnim vijećnicima sve jasno, transparentno, pozitivno, vođeno na najbolji način i nema lošeg upravljanja javnim sredstvima. Nije li to možda tako da bi se zadovoljilo predstavnike Talijanske unije koji su od svoje funkcije napravili svoju profesiju? Da li je možda, jer su upravo oni, kao «nezamjenjivi» čelnici talijanske nacionalne zajednice, (bili) upleteni i stoga i direktno odgovorni za tako loše poslove? I, kao što se već 15 godina događa, nitko nema hrabrosti izraziti suprotno mišljenje kako ne bi bio «žrtvovan» na oltaru «manjinske Domovine»?

AIA - Kopar

U svezi osnivanja Jadranske informativne agencije (AIA) d.o.o. sa sjedištem u Kopru malo se toga može reći. Treba se prisjetiti da za kupnju opreme redakcijskog sustava, uredničku potporu i istraživanja za početak projekta AIA osigurano je i potrošeno 183.708,00 eura (tj. 165.709,00 eura + 17.999,00 eura za troškove režije). Provedba projekta nije donijela Talijanskoj uniji i talijanskoj nacionalnoj zajednici prihode u finansijskim sredstvima.

CIPO - Pula

U svezi CIPO-a iz Pule, već je na Skupštini Talijanske unije u Bujama 1992.g., kako donosi «La Voce del Popolo» 2. ožujka 1992.g., prof. Giovanni Radossi «izrazio zabrinutost da će projekt umjesto da puni kase Talijanske unije biti na njihov teret», i tako je i bilo. Predstavljen i usvojen kao «poduzetnički» projekt, CIPO nije realizirao nikakav prihod, već je išao na teret javnih finansijskih sredstava za talijansku nacionalnu zajednicu.

Na Skupštini u Bujama 1992.g., kako navodi «La Voce del Popolo»: «Radin je odgovorio na dvojbe u svezi CIPO-a navodeći da projekt ima dvije dimenzije: jednu unutar manjine, drugu koja se odnosi na ponudu usluga trećim osobama. On je tražio da mu se odobri privremeno zakonsko rješenje od godinu dana da bi se taj centar mogao organizirati i pristupiti sredstvima Države, te da obzirom da za rad s trećim osobama treba grupa stručnjaka, to se ne može odmah riješiti».

Trebalo je 15 godina da bi se shvatilo da je projekt CIPO imao i ima samo jednu dimenziju, onu unutar manjine (subvencioniranu javnim finansijskim sredstvima) te da druga koja se odnosi na ponudu usluga trećim osobama nije nikad pokrenuta; i usvajanjem odluke «o prenamjeni CIPO-a od d.o.o. u neprofitnu ustanovu» od strane Skupštine Talijanske unije 16.srpnja 2007.g. u Umagu odustalo se pokrenuti bilo kakvu aktivnost u korist trećih osoba i stoga bilo kakva mogućnost da se «popune kase» Talijanske unije odnosno talijanske nacionalne zajednice. Otkud takva promjena nakon 15 godina? Da li se shvatilo da je bilo nesposobnosti ili da se pogriješilo prije 15 godina? Zbog čega još jedna neprofitna ustanova pored onih već postojećih? CIPO, usvojen kao «poduzetnički» projekt i osnovan kao trgovačko društvo, trebao je biti temelj finansijske autonomije talijanske nacionalne zajednice, međutim bio je na teret javnih fondova,

prvenstveno talijanske države. Radi se o preko 500.000,00 eura doznačenih za aktivnost CIPO-a, znatan iznos koji nije proizveo nikakav financijski ishod za Talijansku uniju tj. za talijansku nacionalnu zajednicu. Teško je priznati nakon 15 godina da se pogriješilo, ali intelektualno i moralno poštenje zahtjeva da se hrabro priznaju greške kako bi se moglo poduzeti radnje poboljšanja i razvitka.

U sklopu te točke dnevnog reda Skupštine Talijanske unije, koja se održala 16. srpnja 2007. u Umagu, nažalost (barem po članku objavljenom u «La Voce del Popolu» 18. srpnja 2007.g.) nitko od prisutnih vijećnika nije postavio pitanja, nije pitao za Izvještaj o inicijativi «CIPO d.o.o. iz Pule» (u svezi postignutih i nepostignutih ciljeva, te o odgovornostima), nitko nije imao što reći ili pitati; očito je svim prisutnim vijećnicima sve jasno, transparentno, pozitivno, vođeno na najbolji način i nema lošeg upravljanja javnim sredstvima. Nije li to možda tako da bi se zadovoljilo predstavnike Talijanske unije koji su od svoje funkcije napravili svoju profesiju? Da li je možda, jer su upravo oni, kao «nezamjenjivi» čelnici talijanske nacionalne zajednice, (bili) upleteni i stoga i direktno odgovorni za tako loše poslove? I, kao što se već 15 godina događa, nitko nema hrabrosti izraziti suprotno mišljenje da ne bi bio «žrtvovan» na oltaru «manjinske Domovine»?

Vinski podrum u Brtonigli

Ugovor u svezi društveno-ekonomske inicijative potpisan je 10. siječnja 2002.g. i odnosio se na investiciji od 288.000,00 eura u ime i na račun Talijanske unije, s povratom od 288.000,00 eura (ustupak TEA-i d.o.o. iz Brunica 21.056 dionica, tj. 32% poduzeća Otium d.d. iz Brtonigle koje drži Finistria d.o.o. iz Rijeke na nominalnu vrijednost iznosa 2.105.600,00 kuna) plus 6.000,00 eura (plaćanje od strane TEA-e minimalnog povećanja cijene) nakon 7 godina od usvajanja projekta (tj. 5 godina nakon potpisivanja ugovora i sudjelovanja u povećanju kapitala društva Otium d.d. iz Brtonigle). Da se taj isti iznos položio u banku proizveo bi daleko veće kamate, i stoga može se samo konstatirati da je projekt bio neuspješan.

Na Skupštini Talijanske unije, koja se održala 9. listopada 2006. u Vodnjanu, prisutni su vijećnici usvojili «Odluku o ovlaštenju ustupanja dionica koje drži Finistria d.o.o. iz Rijeke u poduzeću Otium d.d. iz Brtonigle» bez zahtjeva za Izvještaj o inicijativi «Vinski podrum u Brtonigli» (u svezi postignutih i nepostignutih ciljeva, te o odgovornostima), nitko nije imao što reći ili pitati; očito je svim prisutnim vijećnicima sve jasno, transparentno, pozitivno, vođeno na najbolji način i nema lošeg upravljanja javnim sredstvima. Nije li to možda tako da bi se zadovoljilo predstavnike Talijanske unije koji su od svoje funkcije napravili svoju profesiju? Da li je možda, jer su upravo oni, kao «nezamjenjivi» čelnici talijanske nacionalne zajednice, (bili) upleteni i stoga i direktno odgovorni za tako loše poslove? I, kao što se već 15 godina događa, nitko nema hrabrosti izraziti suprotno mišljenje kako ne bi bio «žrtvovan» na oltaru «manjinske Domovine»?

Općenito, što se tiče poduzetničkih projekata koji su trebali biti ekonomski temelj za financijsku autonomiju talijanske nacionalne zajednice, možemo konstatirati da:

1) tehnološka obnova Izdavačke kuće EDIT iz Rijeke zahtijevala je investiciju od preko 3,2 milijuna eura s povratom od cca 1.790.000,00 eura u 14 godina koliko je trajao projekt – rezultira kao nedovoljna i nezadovoljavajuća;

2) osnivanje Jadranske informativne agencije (AIA) d.o.o. sa sjedištem u Koprju zahtijevalo je

investiciju od 183.700,00 eura bez povrata u financijskim sredstvima nakon 15 godina od usvajanja projekta – rezultira nedovoljno i nezadovoljavajuće;

3) osnivanje i aktivnost CIPO-a d.o.o. sa sjedištem u Puli zahtijevalo je investiciju od preko 500.000,00 eura javnih financijskih sredstva (za projekte, istraživanja, opreme, itd.) bez ikakvog financijskog povrata nakon 15 godina od usvajanja projekta koji nije pružio nikakvu uslugu trećim osobama - rezultira nedovoljno i nezadovoljavajuće;

4) društveno-ekonomska inicijativa Vinski podrum u Brtonigli zahtijevala je investiciju od 288.000,00 eura s povratom od 288.000,00 eura plus 6.000,00 eura (plaćanje od strane TEA-e minimalnog povećanja cijene) nakon 7 godina od usvajanja projekta, odnosno 5 godina od potpisivanja ugovora - rezultira nedovoljno i nezadovoljavajuća.

Za (ne) postignute rezultate, koji su po približnim i sažetim podacima nedovoljni i nezadovoljavajući, netko bi trebao snositi odgovornost, i stoga prepuštam onima koji su sudjelovali, odlučivali, usvojili, upravljali pojedine projekte da se očituju i da dođu do zaključaka. Naravno, među ostalima, radi se o uvijek istim predstavnicima koji su od svoje funkcije napravili profesiju i koji možda, i za navedena pitanja ne «popuštaju», zbog straha da netko provjeri svu tu dokumentaciju i pronađe još gore rezultate, te bi zatim uslijedio poziv na odgovornost ne samo moralne već i druge vrste.

Završit ću podsjećajući što je izjavio u «La Voce del Popolu» tadašnji predsjednik Izvršnog odbora Talijanske unije, Maurizio Tremul, nakon Skupštine Talijanske unije u Bujama 28. veljače 1992.g., citiram: «Problem je u proširenju kruga suradnika i pronalaženju onih profesionalnih profila koji mogu djelovati poznavanjem stvari na raznim područjima. To je jedna naša velika potreba, jer ih nemamo i mnogi od nas moraju biti «sveznalice», tako i ja. Želio bih se jednog dana vratiti nastavi, mojoj profesiji, i pustiti politiku političarima, ekonomiju ekonomistima, itd. Stoga pozivam sunarodnjake koji imaju potencijala, profesionalnosti da nam dadu do znanja da postoje i da su voljni surađivati. Mi ćemo se obvezati pronaći način da uđu u strukture gdje mogu realizirati svoju profesionalnost, i tako pomoći sebi i cijeloj zajednici».

Čini mi se da ima malo što komentirati ili dodati takvoj izjavi, obzirom na kako su se odvijale stvari unutar talijanske nacionalne zajednice od 1992.g. do danas. Treba samo imati strpljenja, jer prije ili poslije sve će doći na vidjelo i doći će trenutak kada «sveznalice», koje su se u posljednjih 15 godina bavljale biti političarima, ekonomistima, književnicima, istraživačima, pjesnicima, i što sve ne, bit će razriješene.

Gore navedene «činjenice» su jasan i neporeciv dokaz da nešto ne štima, ne funkcionira unutar Talijanske unije, da ima nečeg «trilog u kraljevstvu Danske» rekao bi Shakespearov Hamlet.

U svezi društveno-ekonomskih inicijativa koje su trebale biti temelj za jednu moguću financijsku autonomiju talijanske nacionalne zajednice, na pitanje da li je moglo biti gore (?) ostaje nam samo odgovor: ne, gore nije moglo i ne može biti.